

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PEDRA CRUZA VILLALÓNA,
predstavljeni 18. julija 2013¹

Zadeva C-218/12

**Lokman Emrek
proti
Vladu Sabranovicu**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landgericht Saarbrücken (Nemčija))

„Območje svobode, varnosti in pravice — Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba št. 44/2001 — Potrošniške pogodbe — Člen 15(1)(c) — Dejavnost, usmerjena v drugo državo članico — Nujnost obstoja vzročne zveze med dejavnostjo trgovca, usmerjeno v državo članico potrošnika — Kvalificiran indic — Konurbacija“

1. Po sodbi v združenih zadevah Pammer in Hotel Alpenhof² ter poznejši sodbi v zadevi Mühlleitner³ se v zvezi z razlago člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah⁴ še vedno pojavljajo dvomi. Sodišču je ponovno postavljeno vprašanje v zvezi z obsegom pogoja, da mora trgovec svojo dejavnost *usmerjati* v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ki mora biti izpolnjen za uporabo posebne pristojnosti glede potrošniških pogodb. V obravnavanem primeru želi Landgericht Saarbrücken izvedeti, ali mora biti za uporabo te navezne okoliščine izpolnjen *dodaten in nezapisan pogoj*, in sicer obstoj vzročne zveze med dejavnostjo, „usmerjeno“ v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in njegovo odločitvijo za sklenitev pogodbe.

2. Landgericht Saarbrücken prav tako sprašuje, ali iz člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 izhaja zahteva, da mora biti potrošniška pogodba sklenjena na daljavo. Vendar je bilo to vprašanje pojasnjeno le nekaj mesecev po predložitvi tega predloga za sprejetje predhodne odločbe, in sicer v sodbi v zadevi Mühlleitner. Zato bom obravnaval izključno vprašanje v zvezi z zahtevo po vzročni zvezi.

1 — Jezik izvirnika: španščina.

2 — Sodba z dne 7. decembra 2010 v združenih zadevah Pammer in Hotel Alpenhof (C-585/08 in C-144/09, ZOdl., str. I-12527).

3 — Sodba z dne 6. septembra v zadevi Mühlleitner (C-190/11).

4 — Uredba (ES) Sveta z dne 22. decembra 2000 (UL L 12, 16.1.2001).

I – Pravni okvir

3. Člen 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 določa posebno pristojnost za potrošniške pogodbe, na podlagi katere je mogoče odstopiti od splošne pristojnosti glede na stalno prebivališče tožene stranke, če so izpolnjeni ti pogoji:

„1. V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 4 in v peto točko člena 5:

[...]

c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.

[...]“

II – Dejansko stanje in postopek pred nacionalnimi sodišči

4. V. Sabranovic, tožena stranka v postopku v glavni stvari, v občini Spichern (Francija) pod firmo „Vlado Automobiles Import-Export“ prodaja rabljene avtomobile. Iz spisa izhaja, da je v obdobju, v katerem je nastalo dejansko stanje tega spora, V. Sabranovic uporabljal spletno stran, na kateri je bil naveden naslov njegovega podjetja, vključno s kontaktnimi številkami stacionarnega telefona, telefaksa in mobilnih telefonov. Vse številke so bile navedene z ustreznimi mednarodnimi klicnimi kodami za Francijo, razen nemške številke mobilnega telefona, pred katero je bila navedena mednarodna klicna koda za Nemčijo.

5. L. Emrek, tožeča stranka v postopku v glavni stvari, je imel ob nastanku dejanskega stanja stalno prebivališče v Saarbrücknu (Nemčija). Z V. Sabranovicem je 13. septembra 2010 sklenil kupo-prodajno pogodbo o nakupu rabljenega vozila; za to se je odpravil do podjetja tožene stranke, in sicer, kot je bilo navedeno, potem ko je za to podjetje izvedel od znancev, in ne po omenjeni spletni strani.

6. L. Emrek je pozneje pri Amtsgericht Saarbrücken vložil tožbo zoper V. Sabranovica, s katero je zahteval spoštovanje garancije iz pogodbe o nakupu vozila. To sodišče je tožbo zavrglo kot nedopustno, ker je menilo, da glede na to, da V. Sabranovic svoje poslovne dejavnosti ni usmerjal – v smislu člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 – v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, torej Nemčijo, ni mednarodno pristojno.

7. Odločba Amtsgericht Saarbrücken je bila izpodbijana pri Landgericht Saarbrücken, ki je prekinilo postopek in Sodišču predložilo vprašanje za predhodno odločanje.

III – Vprašnji za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

8. Predlog za sprejetje predhodne odločbe Landgericht Saarbrücken, ki ga je sodno tajništvo Sodišča prejelo 10. maja 2012, vsebuje ti vprašnji:

- „1. Ali se na podlagi člena 15(1)(c) Uredbe Sveta št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, kadar spletna predstavitev trgovca izpolnjuje pogoj usmerjene dejavnosti, zahteva, da je nezapisani pogoj tudi ta, da je potrošnika k sklenitvi pogodbe spodbudila spletna stran trgovca, torej da mora biti vzrok za sklenitev pogodbe spletna predstavitev?
2. Če je nujna vzročna zveza med pogojem usmerjene dejavnosti in sklenitvijo pogodbe, ali se na podlagi člena 15(1)(c) Uredbe Sveta št. 44/2001 zahteva tudi, da je pogodba sklenjena na daljavo?“

9. Pisna stališča so predstavile stranki postopka v glavni stvari, vlade Francoske republike, Kraljevine Belgije in Velikega vojvodstva Luksemburg ter Evropska komisija.

10. Na obravnavi 25. aprila 2013 so stališča podali predstavnik L. Emreka in zastopniki Kraljevine Belgije, Velikega vojvodstva Luksemburg ter Evropske komisije.

IV – Uvodna opomba v zvezi s predmetom tega postopka za predhodno odločanje

11. Landgericht Saarbrücken Sodišče sprašuje, ali iz člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 izhajata nezapisana pogoja za obstoj posebne pristojnosti, ki je v tem členu določena za potrošniške pogodbe. Prvi pogoj naj bi se nanašal na vzročno zvezo med tem, da je dejavnost trgovca „usmerjena“ v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in odločitvijo potrošnika za sklenitev pogodbe. Drugi pogoj naj bi poleg tega zahteval še, da se pogodba sklene na daljavo.

12. Sodišče vprašanja v zvezi s prvim pogojem (vzročna zveza) še ni obravnavalo, vprašanje o drugem pogoju (sklenitev pogodbe na daljavo) pa je že pojasnilo. Sodišče se je 6. septembra 2012, torej komaj štiri mesece po predložitvi obravnavanega predloga za sprejetje predhodne odločbe, v sodbi v zadevi Mühlleitner izrecno opredelilo glede pogoja, da mora biti pogodba sklenjena na daljavo. V tej zadevi je Sodišče, sledeč sodni praksi, za katero lahko štejemo, da izhaja iz sodbe Pammer in Alpenhof, navedlo, da je sklenitev potrošniške pogodbe na daljavo zgolj „kazalec povezanosti pogodbe“ s poslovno ali poklicno dejavnostjo trgovca ali ponudnika storitev, ki je usmerjena v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče⁵, in ugotovilo, da je člen 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 treba razlagati „tako, da ne predpostavlja, da je bila pogodba med potrošnikom in podjetnikom sklenjena na daljavo“⁶.

13. Jasnost, s kakršno se je Sodišče izrazilo v zadevi Mühlleitner, in okoliščina, da je bil osrednji namen vprašanja za predhodno odločanje iz navedene zadeve pojasnitev sodbe Pammer in Alpenhof v delu, ki se nanaša na pogoj sklenitve pogodbe na daljavo, povsem upravičujeta, da se v tej zadevi omejimo le na preučitev edinega novega vprašanja, ki ga je postavilo Landgericht Saarbrücken, torej tega v zvezi z zahtevo, da je med dejavnostjo, usmerjeno v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in odločitvijo potrošnika za sklenitev pogodbe vzročna zveza.

5 — Zgoraj navedena sodba Mühlleitner (točka 44).

6 — *Ibidem*, točka 45.

V – Presoja

14. V zvezi s prvim vprašanjem, in sicer ali mora biti potrošnik „spodbujen“, torej da mora biti med poslovno dejavnostjo in odločitvijo za sklenitev pogodbe vzročna zveza, so stranki postopka v glavni stvari, vlade držav intervenientk in Evropska komisija zagovarjale nasprotujoča si stališča.

15. V. Sabranovic ter belgijska in luksemburška vlada zagovarjajo stališče, da nemška sodišča v dani zadevi niso pristojna; menijo namreč, da pogoj vzročne zveze, za katerega je treba šteti, da je vsebovan v členu 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001, ni bil izpolnjen. Posplošeno povedano je njihovo stališče tako, da bi neobstoj takega pogoja preobrnil splošno pravilo določanja pristojnosti na podlagi stalnega prebivališča tožene stranke, kar bi za trgovce in ponudnike storitev pomenilo nesorazmerno breme ter bi jih zgolj zaradi dejstva, da imajo spletno stran in so sklenili pogodbo s potrošnikom s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, izpostavilo temu, da bi bili lahko toženi v kateri koli državi članici Evropske unije. Belgijska in luksemburška vlada poudarjata zlasti vpliv, ki bi ga imela razlaga, pretirano ugodna za potrošnika, na mala in srednja podjetja tistih držav članic, ki so zelo odvisna od čezmejne trgovine.

16. L. Emrek, s katerim se strinjata francoska vlada in Evropska komisija, pa prereka obstoj takega pogoja in zagovarja pristojnost nemških sodišč. Te udeleženke postopka v utemeljitev navajajo merila, ki so bila v sodbi Pammer in Alpenhof naštet kot indici, ki jih sodišče lahko uporabi pri ugotavljanju, ali je neka dejavnost usmerjena v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče. Sodišče naj bi v navedeni sodbi in sodbi Mühlleitner poudarilo pomen teh dejavnikov kot „indecev“ za to, da je dejavnost usmerjena v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, nikakor pa naj jih ne bi obravnavalo kot pogoje, ki jih je nujno treba izpolniti. Ta razlaga naj bi bila podprta z namenom členov 15 in 16 Uredbe št. 44/2001 in s pripravljalnimi deli za to uredbo.

17. Če se zdaj osredotočimo na obstoječo sodno prakso na tem področju, je treba najprej poudariti, da je Sodišče v sodbah Pammer in Alpenhof ter Mühlleitner potrdilo, da je treba pojem „dejavnost, usmerjena“ v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, razlagati samostojno in da se kot pogoj prišteva k preostalem zahtevam iz člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001.⁷ Sodišče je na podlagi analize celotnega člena, opravljene tudi ob upoštevanju njegovih prejšnjih različic in pripravljalnih del, ugotovilo, da je za obstoj posebne pristojnosti glede potrošniških pogodb upošteveno le ravnanje trgovca ali ponudnika blaga ali storitev.⁸ Pomen, pripisan ravnanju potrošnika, ki je bilo upoštevano v starejši različici zdaj že razveljavljenega člena 13 Bruselske konvencije, je bil v celoti prenesen na ravnanje trgovca ali ponudnika storitev.⁹

18. Sodišče je poleg tega izključilo razlagalno merilo, ki temelji izključno na ugotavljanju subjektivne volje trgovca.¹⁰ Enako kot ravnanje potrošnika ni odločilno merilo za obstoj pristojnosti, tako tudi dejanski namen trgovca ali ponudnika storitev ne more biti takšno merilo. Sodišče se je torej odločilo oblikovati netaksativen seznam objektivnih meril, na podlagi katerih je mogoče izpeljati dovolj indecev, da bi sodišče lahko ugotovilo, da je bila neka dejavnost usmerjena v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.¹¹

19. Treba je tudi poudariti, da so ta merila orientacijska in da mora nacionalno sodišče samo preučiti cilje in učinke poslovne strategije trgovca ali ponudnika storitev.¹² Sodišče doslej o nobenem od teh meril ni ugotovilo, da pomeni odločilen pogoj ali merilo. To je potrdilo v zvezi s pogodbami, sklenjenimi na daljavo, ki v skladu s sodbo Mühlleitner ne pomenijo bistvenega pogoja za obstoj

7 — Zgoraj navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točka 55) in zgoraj navedena sodba Mühlleitner (točka 28).

8 — Zgoraj navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točka 60) in zgoraj navedena sodba Mühlleitner (točka 39).

9 — Zgoraj navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točka 56) in zgoraj navedena sodba Mühlleitner (točka 38).

10 — Zgoraj navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točka 80).

11 — Zgoraj navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točke od 81 do 93).

12 — *Ibidem*.

pristojnosti. Vendar Sodišče prav tako ni sprejelo, da se že zgolj dostopnost na spletu lahko šteje za odločilno merilo za to, da je dejavnost usmerjena v drugo državo članico. Zgolj dostopnost po spletu sama po sebi ni odločilna; upoštevati je treba dejansko vsebino spletne strani, in to vedno v povezavi z drugimi merili, na podlagi katerih je mogoče ugotavljati posamezen namen ali namene poslovne ali poklicne ponudbe.¹³

20. Nazadnje je v zvezi s tem treba poudariti, da se tako v Uredbi št. 44/2001 kot v sodni praksi Sodišča opozarja na pomen tega, da so navezne okoliščine za določanje sodne pristojnosti predvidljive. V uvodni izjavi 11 Uredbe je poudarjeno, da morajo „[p]ravila o pristojnosti [...] biti čimbolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca“, tako da mora biti z merili v primeru odstopanja od tega pravila zagotovljena visoka raven pravne varnosti, kot je že večkrat poudarilo Sodišče.¹⁴

21. V zvezi z vprašanjem, ali obstaja pogoj, ki temelji na obstoju vzročne zveze med poslovno ali poklicno dejavnostjo, usmerjeno v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in odločitvijo potrošnika, da bo sklenil pogodbo, lahko že tu navedem, da bi bilo glede na trenutno stanje sodne prakse tak pogoj le stežka mogoče izpeljati iz besedila člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001, niti iz njegovega namena ali pripravljalnih del zanj.

22. V zvezi z besedilom tega člena je Sodišče, kot sem pojasnil zgoraj, vztrajalo pri nujnosti presoje izpolnjevanja pogojev, naštetih v členu 15(1)(c), in na njihovi zadostnosti za ugotovitev obstoja posebne pristojnosti. Vključitev *implicitnega in dodatnega* pogoja, ki poleg tega temelji na ravnanju potrošnika, bi zahtevala razlago, ki bi jo bilo treba dobro utemeljiti. Poleg tega pa taki razlogi, kot bom pojasnil spodaj, prav tako ne izhajajo iz ciljev, ki jim sledi zakonodajalec Unije.

23. Namen člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 ni preobrniti pravilo o splošni pristojnosti glede na stalno prebivališče tožene stranke, ampak uravnotežiti – kar zadeva mednarodno sodno pristojnost – pogodbeno razmerje, ki načeloma ni uravnoteženo.¹⁵ Za to je zakonodajalec uvedel pravilo, ki temelji izključno na izpolnitvi treh pogojev, ki se vsi nanašajo na trgovca ali ponudnika storitev (obstoje poslovne ali poklicne dejavnosti; dejavnost, usmerjena v državo ali države, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče; pogodba, ki spada v okvir te dejavnosti). Prav zato, ker je seznam pogojev izčrpen, morajo merila za ugotavljanje, ali je dejavnost usmerjena v drugo državo, temeljiti na več dejavnikih, pri čemer nobenega ni mogoče šteti za odločilno merilo. Zakonodajalec je torej taksativno naštel pogoje, ki morajo biti nujno izpolnjeni za obstoj posebne pristojnosti, vendar je v nadaljevanju sodiščem priznal določeno polje proste presoje, zlasti glede dejavnosti, oglaševanih po svetovnem spletu.

13 — Zgoraj 2 navedena sodba Pammer in Hotel Alpenhof (točki 75 in 76) in zgoraj navedena sodba Mühlleitner (točka 44).

14 — Glej med drugim sodbi z dne 12. maja 2011 v zadevi BVG (C-144/10, ZOdl., str. I-3961, točka 33) in z dne 25. oktobra 2011 v združenih zadevah eDate in Martinez in Martinez (C-509/10 in C-161/10, ZOdl., str. I-10269, točka 50).

15 — V zvezi s tem glej Magnus, U., in Mankowski, P., *European Commentaries on Private International Law*, Brussels I Regulation, 2. izdaja, Sellier, München, 2012, str. 546 in naslednje; De Clavière, B., „Confirmation de la protection du consommateur actif par les règles de compétence spéciales issues du règlement 44/2001“, *Revue Lamy droit des affaires*, 2012 št. 77, str. 48 in naslednje; De Miguel Asensio, P., *Derecho Privado de Internet*, 4. izdaja, 2011, str. 963 in naslednje; Tassone, S., „Il regolamento Bruxelles I e l'interpretazione del suo ambito di applicazione: un altro passo della Corte di giustizia sul cammino della tutela dei diritti del consumatore“, *Giurisprudenza di merito*, 2013, str. 104 in naslednje, in Brkan, M., „Arrêt Mühlleitner: vers une protection renforcée des consommateurs dans l'U.E.“, *Revue européenne de droit de la consommation*, 2013, str. 113 in naslednje.

24. Zgoraj navedeno bi moralo zadostovati za ugotovitev, ki jo podpirata tudi Francoska republika in Komisija, da iz člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 ne izhaja zahteva po izpolnitvi „nezapisanega“ pogoja, ki temelji na vzročni zvezi med dejavnostjo in odločitvijo potrošnika za sklenitev pogodbe. Tak pogoj bi povzročil občutno motnjo v že tako težavnem uravnoteženju, ki ga je vzpostavil zakonodajalec Unije, in bi poleg tega pomenil spremembo razlage, ki ji je v zvezi z navedeno določbo doslej sledilo Sodišče.¹⁶

25. Poleg tega bi, kot je na obravnavi opozorila Komisija, tak pogoj povzročil težave pri dokazovanju. Če je dovolj, da potrošnik zatrdi, da se je za sklenitev pogodbe odločil na podlagi poizvedbe na spletni strani, in da opravi telefonski klic na podjetje, ali bi zadostovala sama izjava potrošnika ali pa bi moral ta dokazati obstoj takih poizvedb? V prvem primeru bi bila določitev sodne pristojnosti v rokah potrošnika, ki bi moral zgolj zatrditi, da ga je k sklenitvi pogodbe spodbudila dejavnost trgovca. V drugem primeru pa bi se ta dokaz lahko spremenil v *probatio diabolica*, zaradi katerega bi posebna pristojnost iz členov 15 in 16 Uredbe št. 44/2001 postala neuporabna.¹⁷

26. Drugačno vprašanje, ki je sicer povezano z zgornjim vprašanjem, pa je, ali je ta vzročna zveza neupoštevna, kar pa ne drži. Čeprav vzročne zveze ni mogoče šteti za pogoj, pa ni ovir za to, da bi se obravnavala kot *indic*, ki ga sodišče lahko preuči ob ugotavljanju, ali je dejavnost dejansko usmerjena v to državo. Kot bom pojasnil spodaj, bi lahko šlo celo za kvalificiran indic, saj gre, če jo je v danem primeru mogoče ugotoviti, za odločilen dejavnik pri ugotavljanju obstoja posebne sodne pristojnosti na področju potrošniškega prava.

27. Če dejavnost, usmerjena v drugo državo članico, dejansko obstaja, je normalno, da je bila ta vzročna zveza vzpostavljena, ne glede na to, kako težko jo je dokazati. Težava v obravnavanem primeru je, da je treba izhajati iz tega, da je dokazano, da ta vzročna zveza, kot je bilo razvidno že iz opisa dejanskega stanja, ni obstajala.

28. V mojih sklepnih predlogih, predstavljenih nedavno v zadevi Mühlleitner, se sicer nisem opredelil glede vzročne zveze, sem pa v zvezi z morebitnim pogojem predhodne sklenitve pogodbe na daljavo pokazal, da se Sodišče „sklicuje na pogodbo, sklenjeno na daljavo“ – kot je storilo v sodbi Pammer in Hotel Alpenhof – zato, „da bi poudarilo pomembnost tega, da so obstajala predhodna predpogodbena dejanja in predhodna zaveza po internetu, ki pa temelji na informaciji, usmerjeni po internetu na ozemlje, kjer ima potrošnik stalno prebivališče“¹⁸.

29. S tem preudarkom iz navedene zadeve sem želel poudariti predvsem pomen, ki bi ga lahko imela okoliščina, da so obstajala „predpogodbena pripravljalna dejanja“, ki so – čeprav ne pomenijo nujnega pogoja – običajno posledica „informacije, usmerjene po internetu na ozemlje, kjer ima potrošnik stalno prebivališče“. Obenem sem poskušal izraziti, kako podatek, poslan po internetu, izhaja vsaj iz predpogodbenih pripravljalnih dejanj, če ne že iz same pogodbe.

30. Povedano drugače, s tem preudarkom nisem hotel trditi, da pomenijo predpogodbena pripravljalna dejanja ali predhodna sklenitev pogodbe dodaten pogoj za uporabo posebne pristojnosti, niti nisem trdil, da je tak pogoj obstoj vzročne zveze. Sem pa opozoril na poseben pomen – in nazadnje na težo – takšnih indicov.

16 — Enako sta menila Virgós Soriano, M., in Garcimartín, F., *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación internacional*, Civitas, 2. izdaja, 2007, str. 171. Pri opredelitvi v zvezi s členom 13 Bruseljske konvencije je enako ugotovil generalni pravobranilec Darmon, čeprav je šlo pri tem za primer, v katerem medij razširjanja ni bil svetovni splet, ampak tradicionalno reklamno sredstvo. Glej njegove sklepnne predloge, predstavljene v zadevi Shearson Lehman Hutton (sodba z dne 19. januarja 1993 v zadevi Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Recueil, str. I-139, točke od 82 do 85).

17 — O težavah v zvezi z dokazovanjem dodatnega nezapisanega pogoja vzročne zveze glej Leible, S., in Müller, M., „Keine internationale Zuständigkeit deutscher Gerichte bei Maklertätigkeit eines griechischen Rechtsanwalts“, EuZW 2009, str. 29.

18 — Sklepni predlogi, predstavljeni v zadevi Mühlleitner (točka 38).

31. V praksi to pomeni, da obstoj predpogodbenih pripravljalnih dejanj in morebiten obstoj dokazane vzročne zveze sicer nista implicitna pogoja, ki ju je treba prišteti k pogojem, ki so izrecno navedeni v členu 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001, sta pa dejavnika, ki precej olajšata delo nacionalnemu sodišču, ko to ugotavlja, ali je gospodarska dejavnost usmerjena v državo članico. Nasprotno pa – kot je tudi logično – neobstoj te okoliščine nacionalnemu sodišču v enaki meri oteži delo, saj bo to praviloma moralo kompenzirati neobstoj te okoliščine z obstojem druge ali drugih okoliščin, ki prav tako omogočajo sklepanje, da je bila dejavnost usmerjena v zadevno državo članico.

32. To je tudi razlog za Skupno izjavo Sveta in Komisije v zvezi s členoma 15 in 73 Uredbe št. 44/2001. Kot je znano, v tej izjavi ni stališč glede vzročne zveze, je pa v njej poudarjen pomen, ki ga imajo nekateri indici, kakršen je ta, da je bila pogodba sklenjena na daljavo.¹⁹ Ta omemba je navedena primeroma, pri čemer pa ni mogoče izključiti – prej nasprotno – obstoja drugih indicev, vključno s takimi, ki so posebej pomembni za ugotavljanje, ali je dejavnost „usmerjena“ v drugo državo članico.

33. V tem smislu menim, da je iz dejanskega položaja obravnavane zadeve razvidna možna okoliščina, ki bi zaradi svoje pomenljivosti in ob ustrezni presoji s strani nacionalnega sodišča lahko kompenzirala neobstoj pogodbe, sklenjene na daljavo, in predpogodbenih pripravljalnih dejanj ter to, da očitno ni podana vzročna zveza med določeno trgovsko strategijo in sklenitvijo pogodbe.

34. Za podjetje V. Sabranovica se zdi, da je v francoski občini, ki je del metropolitanskega območja, ki je močno povezano z mestnim jedrom Saarbrückna. Kot je na glavni obravnavi potrdil predstavnik L. Emreka, živijo prebivalci občine Spicheren in prebivalci občine Saarbrücken na območju, ki je praktično skupno in v katerem sta zaradi urbanističnega razvoja obe občini tako prepleteni, da se v nekaterih predelih mesto nepretrgano nadaljuje kljub meji med državama.

35. V takih okoliščinah bi lahko to, da neki podjetnik ponuja blago in/ali storitve v eni od teh dveh občin, že zaradi same prostorske umeščenosti dejavnosti pomenilo ponudbo, ki je nujno usmerjena v drugo državo članico, v danem primeru v sosednjo državo članico, katere občine so del širokega metropolitanskega območja, tako da tvorijo konurbacijo.²⁰ S tem želim povedati, da so dejavnosti vseh subjektov včasih zaradi posebne okoliščine, da se ozemlji dveh držav članic stekata v enotnem metropolitanskem območju, naravno in same po sebi usmerjene ne le na prebivalce države, v kateri se nahaja trgovec ali ponudnik storitev, ampak tudi na prebivalce sosednje države. Na posebnem območju, kjer se meja pogosto prečka brez zavedanja da je do prečkanja prišlo, je le stežka mogoče trditi, da dejavnost trgovcev na tem območju ni „usmerjena“ na del te konurbacije, ki se nahaja v sosednji državi članici.

36. Takšna ugotovitev pa za trgovca ali ponudnika storitev ne povzroči nesorazmernega bremena, saj gre za gospodarski subjekt, ki je del *enega* urbanega prostora, čeprav se ta razteza v dve državi članici. Zelo verjetno je, da trgovec ali podjetnik govori jezik sosednje države, če je ta jezik sploh drugačen od njegovega. V obravnavanem primeru se v zadevnih državah članicah sicer govori drug jezik, vendar se zdi, da to V. Sabranovica ni oviralo – kot je bilo ugotovljeno v spisu – da je na svoji spletni strani strankam omogočil kontakt po nemški številki mobilnega telefona, kar kaže na to, da se v nemščini sporazumeva tudi z nemško govorečimi strankami, od katerih večina verjetno prebiva v Saarbrücknu.

19 — Opozoriti je treba, da je v francoski različici Skupne izjave ta okoliščina označena kot nujen pogoj (*„encore faut-il que ce site Internet invite à la conclusion de contrats à distance et qu'un contrat ait effectivement été conclu à distance“*, moj poudarek), medtem ko je v angleški različici obravnavana zgolj kot dejavnik, ki ga je treba upoštevati (*„although a factor will be that this Internet site solicits the conclusion of distance contracts and that a contract has actually been concluded at a distance“*, poudarek je dodan). Belgijska vlada je vztrajala, naj Sodišče upošteva francosko verzijo, iz katere je izpeljala več posledic, povezanih s pogojem vzročne zveze in pogojem, da mora biti pogodba sklenjena na daljavo. Vendar menim, kot sem pojasnil že v sklepnih predlogih, predstavljenih v zadevi Mühleltner, da je treba Skupno izjavo vsaj v tej točki šteti za besedilo, ki ni odločilno, in sicer ne glede na to, da se Uredba (ES) št. 593/2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja, izrecno sklicuje nanjo. Zdi se, da je enako ugotovilo Sodišče v sodbi Mühleltner, ko pri razlagi člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 ni upoštevalo navedene točke Skupne izjave.

20 — Zoido, F. et al., *Diccionario de Urbanismo. Geografía Urbana y Ordenación del Territorio*, Cátedra, 2013, str. 37 in 106.

37. Prav tako se mi ne zdi, da bi bilo v položaju, ki se bistveno ne razlikuje od konurbacije, kakršna je morda v obravnavanem primeru, tveganje, da bo trgovec ali ponudnik storitev tožen pred sodišči sosednje države članice, pretirano breme, ki bi odvrčalo od izvajanja gospodarske dejavnosti, kakršno opravlja V. Sabranovic. Lahko bi se celo štel, da posebna pristojnost iz členov 15 in 16 Uredbe št. 44/2001 učinkuje kot spodbuda za to, da potrošniki iz neke občine sklepajo pogodbe s trgovci iz istega mestnega okolja, zaradi česar jim je zagotovljena možnost, da začnejo postopek pred sodišči, ki so predvidena v členu 16 Uredbe št. 44/2001.

38. Navsezadnje za trgovca ali podjetnika sodišče, ki se v položaju, kakršen je opisani, izkaže za pristojno, nikakor ne bi smelo biti nepredvidljivo. Kot sem navedel zgoraj, bi se moral ta trgovec ali podjetnik, ki deluje na posebej povezani prostorski celoti, ki se razteza v dve državi članici, zelo dobro zavedati, da lahko velik del ali celo večina njegovih strank prebiva v sosednji državi članici.

39. Zato lahko povzamem, da, prvič, menim, da je člen 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 treba razlagati tako, da iz njega ne izhaja zahteva po obstoju vzročne zveze med gospodarsko ali poslovno dejavnostjo, usmerjeno v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in odločitvijo za sklenitev pogodbe.

40. Vendar pa je ta vzročna zveza kvalificiran indic pri preverjanju, ali je podjetniška dejavnost usmerjena v določeno državo članico. Za ugotovitev, da je podjetniška dejavnost usmerjena v drugo državo članico, je treba dokazani neobstoj kvalificiranega indica, kakršen je vzročna zveza, praviloma kompenzirati z obstojem drugega indica ali drugih indicov s podobno težo.

41. Nazadnje menim, da je pri razlagi člena 15(1)(c) Uredbe št. 44/2001 treba upoštevati okoliščino, da se gospodarska ali poslovna dejavnost izvaja v konurbaciji, kar mora ustrezno presoditi nacionalno sodišče. Ta prostorski okvir je mogoče šteti za kvalificiran indic za to, da je dejavnost usmerjena v določeno državo članico.

VI – Predlog

42. Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje Landgericht Saarbrücken odgovori tako:

1. Člen 15(1)(c) Uredbe (ES) št. 44/2001 je treba razlagati tako, da iz njega poleg pogojev, ki so izrecno navedeni v tem členu, kot impliciten in dodaten pogoj ne izhaja zahteva, da mora biti med gospodarsko ali poslovno dejavnostjo, usmerjeno v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, in njegovo odločitvijo za sklenitev pogodbe vzročna zveza. Vendar pa je vzročna zveza kvalificiran indic pri preverjanju, ali je podjetniška dejavnost usmerjena v določeno državo članico.
2. Za ugotovitev, da je podjetniška dejavnost usmerjena v drugo državo članico, je treba dokazani neobstoj kvalificiranega indica, kakršen je vzročna zveza, praviloma kompenzirati z obstojem drugega indica ali drugih indicov s podobno težo. Okoliščina da gre za konurbacijo, kar ustrezno presodi nacionalno sodišče, je kvalificiran indic – s prej opisanim učinkom – za to, da je dejavnost usmerjena v določeno državo članico.